

MAMLAKATLARNING INTEGRATSIYALUSHUVIDA JAHON SAVDO TASHKILOTINING AHAMIYATI

Soxib MASHARIPOV
Fiskal instituti magistranti

Annotatsiya Maqolada mamalakatlarining iqtisodiy integratsiyalashuvini ta'minlashda Jahon savdo tashkilotining o'rni va ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishning mamlakat milliy iqtisodiyotiga ta'siri asoslangan.

Kalit so'zlar: integratsiya, iqtisodiy integratsiya, savdo, xalqaro savdo, Jahon savdo tashkiloti, soliqlar va soliqqa tortish.

Jahon iqtisodiyotida kechayotgan jarayonlarning tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, tashqi savdoni erkinlashtirish jahon xo'jaligi rivojlanishining asosiy tendensiyalaridan biriga aylanmoqda. Barcha mamlakatlarda bojxona bojlarining pasayishi, ko'plab turdagi cheklashlarning bekor qilinishi kuzatilmoqda.

Ko'plab mamlakatlar yashirincha proteksionistik (davlatning o'z ichki bozorini himoya qilish siyosati) chora-tadbirlardan ham keng foydalanmoqdalar. Bunday chora-tadbirlar jumlasiga milliy ishlab chiqarish turlariga dotatsiyalar berish, eksportni subsidiyalash, turli xil me'yorlar va standartlar joriy qilish hamda boshqalarni kiritish mumkin. Jahon xo'jaligida erkin savdo va proteksionizm o'rtasida vujudga kelayotgan ziddiyatlarni hal etishda, xalqaro savdoni boshqarish, uning taraqqiyotiga bo'lgan to'siqlarni yo'q qilish va erkinlashtirishida xalqaro iqtisodiy tashkilotlar, xususan, Jahon savdo tashkiloti (JST) muhim o'rin egallaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi PF-4947-sonli Farmonida 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi tasdiqlangan. Mazkur strategiyasining 3.1-bandida makroiqtisodiy barqarorlikni yanada mustahkamlash va yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlarini saqlab qolish maqsadida

International Conference on Education and Innovation

xalqaro iqtisodiy hamkorlikni yanada rivojlantirish, jumladan, yetakchi xalqaro va xorijiy moliyaviy institutlar bilan aloqalarni kengaytirish, puxta o'ylangan tashqi qarzlarni siyosatini amalga oshirishni davom ettirish, jalb qilingan xorijiy investitsiya va kreditlardan samarali foydalanish lozimligi belgilandi.

Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 24-dekabrda "Jahon savdo tashkiloti bilan ishlash bo'yicha Idoralararo komissiya tarkibini tasdiqlash to'g'risida"gi 1040-son qarorida O'zbekiston Respublikasining Jahon savdo tashkilotiga kirishi jarayoni tayyorgarlik bosqichi ishlarini samarali tashkil etishni va tizimli asosda muvofiqlashtirishni ta'minlash maqsadida Jahon savdo tashkiloti bilan ishlash bo'yicha Idoralararo komissiya tasdiqlandi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 2-iyundagi "O'zbekiston respublikasining Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lish jarayonini jadallashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-181-son qarori qabul qilindi.

Jahon savdo tashkilotining mamlakatlar hamda jahon savdosiga ahamiyati shu paytga qadar salmoqli darajada o'rganilgan. Buning boisi, ushbu tashkilot 1994-yilda tashkil etilgan bo'lsa-da, uning dastlabki shakli bo'lgan GATT 1947-yilda tashkil topgan. Shu sababli, olimlar tomonidan ko'plab ilmiy taqdiqotlar olib borilgan.

Ma'lumotlarga ko'ra, 2022-yil aprel holatiga ko'ra, 164 ta davlat Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lib, bugungi kunda ular jahon savdosining 98 foizini tashkil qiladi. Uning asosiy vazifasi erkin va oshkora savdo aloqalarini tartibga solish va kengaytirish, odamlar hayotini yaxshilash orqali a'zo mamlakatlarning barqaror rivojlanishini ta'minlashdan iborat.

Tashkilotning me'yoriy-huquqiy bazasi har xil turdagi o'ndan ortiq shartnomalardan iborat. Ushbu hujjatlar talablariga rioya qilish JSTning barcha a'zolari uchun majburiy hisoblanadi va unga a'zo bo'lishni xohlovchi davlatlar o'zlarining milliy qonunchiligini ularga muvofiqlashtirishlari shart.

JSTga a'zo bo'lish tabiatan murakkab bo'lib, iqtisodiyotning barcha sohalariga ta'sir qiladi va nafaqat mamlakatning tashqi savdo rejimiga (bojxona stavkalari, texnik

reglament, sanitariya va fitosanitariya tadbirlari va boshqalar), qishloq xo'jaligi (qishloq xo'jaligini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash), iqtisodiyot, narxlarni tartibga solish va boshqalar), intellektual mulk, xizmatlar (chet el kompaniyalari xizmatlari), davlat buyurtmalari, iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish va boshqalarni tartibga solishga ham o'zgarishlar kiritadi. Xalqaro hamjamiyat, shu jumladan mamlakatimizning asosiy savdo sheriklari, O'zbekistonni jahon savdosiga yanada ochiqroq qo'shilishini qo'llab-quvvatlaydi va O'zbekistonning JSTga a'zo bo'lish jarayoniga har tomonlama yordam beradi. Xususan, Yevropa Ittifoqi O'zbekistonning Jahon Savdo Tashkilotiga (JST) a'zo bo'lish jarayonini moliyalashtirish uchun 5 million yevro miqdorida grant ajratdi. Tomonlar o'rtasidagi bitim 2019-yil 11-noyabrda Bryusselda imzolangan va Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lish jarayonida, shu jumladan, zarur hujjatlarni tayyorlashda, o'zbekistonlik mutaxassislarining JST shartnomalari bo'yicha bilimlarini oshirishda O'zbekistonga yordam ko'rsatishni nazarda tutadi.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, Jahon savdo tashkilotiga O'zbekiston uchun kirish – bu iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan bozor islohotlarini rivojlantirish uchun ko'proq imkoniyat va rag'batdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Турбан Г. Всемирная торговая организация: взаимодействие государства и бизнеса: пособие / Г.В. Турбан. — Минск: Белпринт, 2009. 144 с.
2. World Trade organisation. (2022). Report on G20 Trade Measures. <https://www.wto.org>